

Nr 134

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med hemställan om riksdagens samtycke till förordnande om fortsatt valuta-reglering, m. m.; given Stockholms slott den 20 mars 1964.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finans-ärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed

dels begära riksdagens samtycke till förordnande om fortsatt valutareglering i enlighet med vad föredragande departementschefen förordat;

dels inhämta riksdagens yttrande över härvid fogade förslag till förordning om fortsatt giltighet av valutaförordningen den 5 juni 1959 (nr 264) och om ändring i samma förordning.

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen begärs riksdagens samtycke till förordnande om fortsatt valutareglering för tiden den 1 juli 1964—den 30 juni 1965. För riksdagens yttrande framläggs i anslutning härtill förslag till bestämmelser om fortsatt giltighet av valutaförordningen under samma tid. I samband därmed föreslås även vissa ändringar i förordningens ansvarsbestämmelser. Dessa ändringar, som föranleds av brottsbalken, avses skola träda i kraft den 1 januari 1965.

Förslag
till
Förordning
om fortsatt giltighet av valutaförordningen den 5 juni 1959 (nr 264)
och om ändring i samma förordning

Härigenom förordnas att valutaförordningen den 5 juni 1959, som jämlikt förordning den 31 maj 1963 (nr 176) gäller till och med den 30 juni 1964, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1965 samt att 15, 18 och 19 §§ förstnämnda förordning¹ från och med den 1 januari 1965 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

15 §.

Den, som uppsåtligen

1) bryter mot — — — — — oriktig uppgift,
straffes med dagsböter eller fängelse. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till straffarbete i högst två år dömas.

dömes till dagsböter eller fängelse i högst ett år eller, om brottet är grovt, fängelse i högst två år.

Den som — — — — — till dagsböter.

18 §.

Den, som åsidosätter föreskrift, som med stöd av denna förordning meddelats av riksbanken, *straffes*, där ej gärningen i 15 eller 16 § är belagd med straff, *med dagsböter.*

Bryter någon mot förbud, som i 7 § valutalagen avses, *vare ock med dagsböter straffad*, där han ej är underkastad ansvar för tjänstefel.

Den som åsidosätter föreskrift, som med stöd av denna förordning meddelats av riksbanken, *dömes*, där ej gärningen i 15 eller 16 § är belagd med straff, *till dagsböter.*

Bryter någon mot förbud, som i 7 § valutalagen avses, *dömes ock till dagsböter*, om han ej är underkastad ansvar för tjänstefel.

19 §.

Medverkan till uppsåtligt brott, som i 15 eller 16 § sägs, *straffes efter ty i 3 kap. strafflagen är stadgat.*

För medverkan till uppsåtligt brott, som i 15 eller 16 § sägs, *dömes till ansvar enligt vad i 23 kap. brottsbalken stadgas.*

¹ Senaste lydelse av 15 och 19 §§ se 1960:262.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 mars 1964.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *fortsatt valutareglering, m. m.*, och anför därvid följande.

Enligt valutalagen kan Kungl. Maj:t på framställning av fullmäktige i riksbanken under vissa förutsättningar förordna om valutareglering i enlighet med närmare bestämmelser i lagen. I allmänhet får sådant förordnande meddelas för högst ett år i sänder och endast efter riksdagens samtycke. Därvid skall även de valutareglernade föreskrifter, som Kungl. Maj:t avser att utfärda, föreläggas riksdagen. Dessa föreskrifter är intagna i valutaförordningen.

Förordnande om valutareglering har senast meddelats för tiden den 1 juli 1963—den 30 juni 1964.

Fullmäktige i riksbanken har i skrivelse den 6 februari 1964 hemställt om fortsatt valutareglering under tiden den 1 juli 1964—den 30 juni 1965.

Över riksbanksfullmäktiges framställning har, efter remiss, *ytranden* avgetts av bankinspektionen, fullmäktige i riksgäldskontoret, Svenska bankföreningen och Svenska sparbanksföreningen. Med undantag för Svenska bankföreningen har remissinstanserna lämnat framställningen utan erinran.

Jag anhåller nu att få ta upp denna fråga till behandling.

Gällande bestämmelser

Valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350) gäller enligt lag den 5 juni 1959 (nr 262) fr. o. m. den 1 juli 1959 tills vidare. Valutalagen är en fullmaktslag. Den ger sålunda, som jag redan nämnt, Kungl. Maj:t befogenhet att under vissa i lagen angivna förutsättningar förordna om valutareglering.

De närmare förutsättningarna för valutareglering anges i 1 §. Denna innehåller i första och andra styckena regler för fall av krig och krigsfara. För övriga fall finns bestämmelserna om valutareglering i tredje styc-

ket. Där uppställs som förutsättning för förordnande om valutareglering att ett sådant förordnande bedöms erforderligt för att uppnå det mål, som fastställts för riksbankens penningpolitiska verksamhet, eller eljest med hänsyn till rikets betalningsförhållanden med utlandet.

Förordnande om valutareglering i andra fall än vid krig eller krigsfara meddelas med riksdagens samtycke efter framställning av riksbanksfullmäktige. Om riksdagens samtycke inte skulle kunna avvaktas utan synnerlig olägenhet, kan Kungl. Maj:t emellertid utan sådant samtycke interimistiskt förordna om valutareglering i viss utsträckning.

När Kungl. Maj:t begär riksdagens samtycke till förordnande om valutareglering, skall enligt 1 § femte stycket, såsom jag nämnt i inledningen, även de valutareglernade föreskrifter, som Kungl. Maj:t avser att utfärda med stöd av den begärda fullmakten, föreläggas riksdagen. Huvudbestämmelsen om vad sådana föreskrifter får innehålla finns i sju särskilda punkter i 2 § första stycket. Denna bestämmelse ger i första hand möjligheter till ingripande på valutamarknaden, varigenom köp och försäljning av utländska betalningsmedel, utländska fordringar samt utländska värdepapper kommer under det allmännas kontroll.

Sålunda kan till en början föreskrivas att endast riksbanken och annan bank, som riksbanken därtill bemyndigar (valutabank), får driva handel med utländska sedlar och skiljemynt, med växlar, checkar, andra penninganvisningar och fordringar, som innefattar rätt till betalning i utländskt mynt (utländska betalningsmedel och utländska fordringar), liksom med aktier, obligationer och likartade värdepapper, vilka är utfärdade av någon som är bosatt i utlandet (punkt 1).

Vidare kan föreskrivas, att utländska betalningsmedel, utländska fordringar och utländska värdepapper endast i den omfattning och på de villkor Kungl. Maj:t eller — efter Kungl. Maj:ts bemyndigande — riksbanken bestämmer får förvärfvas och föryttras mot vederlag i svenskt mynt (punkt 2). För att tillgodose behovet av utländska betalningsmedel, utländska fordringar och utländska värdepapper kan införas föreskrift om att sådana tillgångar skall erbjudas riksbanken eller valutabank till inlösen mot konstant ersättning i svenskt mynt (punkt 3).

Bestämmelser kan även meddelas om att svenska och utländska betalningsmedel, fordringar och värdepapper inte utan särskilt tillstånd får utföras ur Sverige eller på annat sätt överföras till utlandet eller överlåtas på den som är bosatt i utlandet (punkt 4) samt att sådana tillgångar inte får införas till Sverige utan tillstånd av riksbanken. Dessutom kan föreskrivas att förfogande inte får ske över värdepapper, som införs till Sverige eller som förvaras här för utomlands bosatt person, eller över köpeskilling, som influtit vid försäljning av sådana värdepapper, i vidare mån än Kungl. Maj:t eller — efter Kungl. Maj:ts bemyndigande — riksbanken bestämmer (punkt 6).

Slutligen kan helt allmänt förordnas, att något förfogande i annat hän-

seende än förut sagts över utländska betalningsmedel, utländska fordringar och utländska värdepapper inte får ske utan tillstånd av riksbanken på annat sätt än genom föryttring till denna eller till valutabank (punkt 7). Med ett sådant förordnande avses att få förfaranden under kontroll, vilka skulle kunna göra ingripanden på valutamarknaden ineffektiva eller vilka bedömts kunna på annat sätt få icke önskvärda valutamässiga verkningar.

Utän hinder av sådana valutareglerande bestämmelser som jag nu beskrivit kan riksbanken enligt 3 § meddela bankaktiebolag eller annan tillstånd att på villkor, som riksbanken bestämmer, driva den rörelse med utländska betalningsmedel och utländska banktillgodohavanden, som riksbanken finner behövlig för att tillhandagå allmänheten med medel för reseändamål.

När det anses behövt för tillsyn över efterlevnaden av ett valutareglerande förordnande, kan Kungl. Maj:t enligt 5 § vidta vissa åtgärder, som anges i samma paragraf under tre särskilda punkter. Sålunda kan Kungl. Maj:t föreskriva skyldighet att förete handelsböcker jämte därtill hörande handlingar (punkt 1), medge polismyndighet, riksbanken eller av denna förordnad tjänsteman rätt att öppna och granska brev och andra försändelser till eller från utlandet (punkt 2) samt även i övrigt meddela de föreskrifter, som behövs för att genomföra förordnandet och för att hindra åtgärder vilka är ägnade att uppenbart motverka ändamålet med detta (punkt 3).

För överträdelse av föreskrift, som meddelats med stöd av valutalagen, får enligt 9 § stadgas straff, f. n. högst straffarbete i två år. Dessutom kan meddelas bestämmelser om förverkande till kronan av betalningsmedel, fordringar eller värdepapper, som brottet avser, eller av vederlag för sådan egendom eller om utgivande av motsvarande värde.

Förordnande om valutareglering enligt de fr. o. m. den 1 juli 1959 gällande bestämmelserna gavs första gången för tiden fr. o. m. samma dag t. o. m. den 30 juni 1960. Därefter har getts förnyade förordnanden, senast för tiden den 1 juli 1963—den 30 juni 1964. Sålunda har Kungl. Maj:t genom förordning den 31 maj 1963 (nr 401) om tillämpning av valutalagen — med riksdagens samtycke — förordnat, att bestämmelserna i 2 § första stycket 1), 2) och 4)—7) samt 5 § 1) och 3) ävensom 9 § samma lag skall äga tillämpning under den angivna tidsperioden. Föreskrifterna om hembudsskyldighet — 2 § första stycket 3 — och om brevkontroll — 5 § 2 — omfattas däremot inte av förordnandet.

De valutareglerande föreskrifter, som Kungl. Maj:t meddelat med stöd av valutalagen, återfinns i valutaförordningen den 5 juni 1959 (nr 264). Denna har i enlighet med 1 § tredje stycket valutalagen utfärdats efter riksdagens hörande. Förordningen gällde ursprungligen endast för tiden t. o. m. den 30 juni 1960 men har, likaledes efter riksdagens hörande,

tillagts fortsatt giltighet för ett år i sänder, senast för tiden t. o. m. den 30 juni 1964 genom förordning den 31 maj 1963 (nr 176). Genom sistnämnda förordning skedde vissa liberaliseringar i de valutareglerande bestämmelserna, vilket kom till synes i valutaförordningen genom att s. k. löpande betalningar uttryckligen undantogs från valutaregleringen. Vidare skedde viss omredigering av valutaförordningens förverkandebestämmelser. Dessutom infördes möjlighet att ge postbanken och sparbank behörighet som valutabank.

Valutaförordningens nuvarande bestämmelser innehåller i stort sett följande.

Efter ett inledande stadgande i 1 §, vari ges vissa grundläggande definitioner, innehåller valutaförordningen i 2 § första stycket en föreskrift, som under riksbankens kontroll lägger all växling mellan utländsk och svensk valuta. Förvärv av utländska betalningsmedel eller fordringar mot vederlag i svenskt mynt eller föryttring av sådana tillgångar får ske endast från respektive till riksbanken eller genom dess förmedling. Från denna föreskrift medges dock vissa undantag i 2 § andra stycket. Riksbanken kan sålunda meddela bankaktiebolag, sparbank och postbanken tillstånd att för egen eller riksbankens räkning driva handel med utländska betalningsmedel och utländska fordringar. Riksbanken får även ge postverket tillstånd att driva den handel med utländska betalningsmedel, som fordras för verkets rörelse med postanvisningar. Vidare kan riksbanken bevilja bank eller annan tillstånd att driva den rörelse med utländska betalningsmedel och utländska banktillgodohavanden, som riksbanken anser erforderlig för allmänhetens tillhandagående med medel för reseändamål. Bank, som enligt den först återgivna undantagsbestämmelsen erhållit det vidsträcktare tillståndet att driva valutahandel, kallas i förordningen, liksom i valutalagen, valutabank.

Riksbanken äger enligt 3 § första stycket bestämma närmare, i vilken omfattning och på vilka villkor utländska betalningsmedel och utländska fordringar får förvärvas eller föryttras mot vederlag i svenskt mynt. Vid den föregående år genomförda liberaliseringen, då bl. a. löpande betalningar i allmänhet uttryckligen undantogs från valutaregleringen, tillades emellertid ett andra stycke i paragrafen, enligt vilket begränsning inte får ske i omfattningen av valutabanks förvärv från eller föryttring till allmänheten av utländska betalningsmedel eller utländska fordringar, som härrör från eller fordras för löpande betalning.

Efter den nu redovisade grundregeln om valutahandelsmonopol följer i valutaförordningen tre olika avsnitt, innehållande skilda förbud mot att utan riksbankens tillstånd vidta valutadisponerande åtgärder. Dessa förbud gäller numera, efter föregående års ändringar, väsentligen s. k. kapitalbetalningar. För löpande betalningar ges nämligen i ett följande avsnitt bestämmelser om vittgående undantag från de allmänna förbudsreglerna.

I det första av de tre nyssnämnda avsnitten ges ramen av förbud beträffande utströmningen ur landet av de värden, som berörs av valutaregleringen (4 och 5 §§), under det att det andra avsnittet innehåller motsvarande förbud i fråga om den ingående strömmen (6—8 §§). Dessa förbud beträffande utgående respektive ingående betalningsströmmar svarar i stor utsträckning mot varandra. Förbud råder sålunda mot att utan riksbankens tillstånd ut- eller införa andra betalningsmedel än växlar. Resande får emellertid ut- eller införa resevaluta till belopp som riksbanken medger. Utförsel förbudet gäller utan inskränkning även värdepapper, under det att införsel förbud beträffande värdepapper gäller endast i den mån de inte införs genom översändande till riksbanken eller till valutabank.

I avsnittet rörande utgående betalningsströmmar ges, utöver förbud mot konkret utförsel, ett allmänt förbud för den som är bosatt i Sverige (s. k. valutainlämning) att verkställa betalning till eller till förmån för den som är bosatt i utlandet (s. k. valutautlämning). På motsvarande sätt stadgas i avsnittet rörande ingående betalningsströmmar principiellt förbud för valutainlämning att direkt eller genom annans förmedling ta mot betalning från valutautlämning. Några närmare anvisningar om vad som avses med betalning lämnas inte. Vissa förfaranden anges emellertid uttryckligen som förbjudna. Hit hör överförande av tillgodohavande här i riket till konto eller räkning som förs i utlandet, överlåtelse av betalningsmedel, värdepapper eller fordringsbevis av presentationspappers karaktär till valutautlämning samt valutainlämnings inbetalning på eller överföring till konto eller räkning som förs i Sverige till förmån för valutautlämning. I avsnittet om ingående betalningar finns vidare ett förbud för valutainlämning att iklåda sig skuld till valutautlämning, om det inte är fråga om ingående av köpeavtal på inom branschen allmänt tillämpade villkor eller om vidtagande av därmed jämförliga åtgärder.

I det tredje av de förut angivna avsnitten av valutaförordningen (9 och 10 §§) förbjuds valutainlämning att utan riksbankens tillstånd förfoga över innehav av utländska betalningsmedel och utländska banktillgodohavanden på sådant sätt, att hans innehav av dylika tillgångar minskas. Tillstånd fordras dock inte för föryttring till riksbanken eller till valutabank eller till försäljningsställe för resevaluta. Ett motsvarande förfogandeförbud gäller även beträffande valutainlämnings innehav av andra utländska fordringar än banktillgodohavanden liksom hans innehav av utländska värdepapper. För att hindra kringgående av valutaförordningens bestämmelser har vidare stadgats att valutainlämning, som gentemot utlandet äger rätt att kräva betalning eller som gentemot utlandet ådragit sig betalningsskyldighet, inte får medge anstånd med eller uppskjuta betalningen eller träffa avtal om betalning annorledes än med vanliga betalningsmedel, såvitt inte annat följer av handelsbruk. Valutainlämning får inte heller, i syfte att kringgå valutaförordningens bestämmelser, till valutautlämning, med

vilken han har gemensamt ekonomiskt intresse, sälja eller av honom köpa varor till annat pris än det som i allmänhet gäller eller i sådant syfte vidta andra liknande åtgärder.

Som jag nämnt i det föregående, har löpande betalningar i allmänhet undantagits från valutareglering. I 10 a § har angetts de betalningar av detta slag, som kan ske utan hinder av de tidigare återgivna förbudsreglerna. Sålunda får valutainlämning genom valutabank och på betalningsväg, som anvisats av riksbanken, såväl verkställa som mottaga löpande betalning i förhållande till valutautlämning. Med betalning genom valutabank jämställs därvid dels betalning genom avräkning i kontokurantförhållande, under förutsättning att valutainlämningen är bokföringsskyldig och att riksbankens föreskrifter beträffande betalningsväg iakttas, dels betalning med postanvisning. Vidare undantas vissa direkta betalningar mellan valutainlämningar och valutautlämningar från valutaregleringen. Sålunda får valutainlämning i Sverige verkställa betalning till eller till förmån för valutautlämning för arbetsprestation, som denne utfört i Sverige, och vidare i Sverige verkställa betalning till eller till förmån för valutautlämning som gåva eller understöd till denne. Valutainlämning äger dessutom under vistelse utomlands verkställa betalning till valutautlämning för uppehållskostnader utomlands och för inköp för personligt bruk. På motsvarande sätt får valutainlämning under vistelse utomlands ta mot betalning från valutautlämning för arbetsprestation, som betalningsmottagaren utfört utomlands. Vidare får valutainlämning ta mot betalning i Sverige från valutautlämning för dennes uppehållskostnader här och för inköp, som kan antas vara avsedda för köparens personliga bruk.

I en särskild anvisning till 3 och 10 a §§ har närmare angetts vad som i valutaförordningen avses med löpande betalning. Detta begrepp definieras inte, utan dess innebörd framgår av en utförlig exemplifikation av transaktioner vilka betraktas som löpande betalningar. Hit hör exempelvis normala likvider vid export och import av varor och tjänster, omkostnader med anledning därav, andra normala betalningar i samband med näringsverksamhet, vissa försäkringsbetalningar, ränta och annan avkastning av kapitaltillgång, normala reseutgifter samt pensioner, understöd och liknande personliga betalningar. I anvisningen har uttryckligen angetts, att betalning i samband med direkt investering, värdepappersöverlåtelse, personlig kapitalöverföring eller annan kapitalbetalning inte anses som löpande betalning. Riksbanken meddelar de närmare föreskrifter, som fordras för att bestämma vad som skall hänföras till löpande betalning.

Till de nu återgivna centrala bestämmelserna har fogats ett stadgande (13 §) om möjlighet för riksbanken att ålägga var och en, som uppehåller sig i Sverige, att deklarerat bl. a. sina utländska betalningsmedel, fordringar och värdepapper samt sina tillgångar och skulder i utlandet. I ett sista avsnitt finns regler om ansvar för överträdelse av valutaförordningens bestäm-

meler (15—21 §§). Sålunda straffas enligt 15 § bl. a. den som bryter mot förordningens valutareglerande bestämmelser med dagsböter eller fängelse. Är omständigheterna synnerligen försvårande, kan dömas till straffarbete i högst två år. Medverkan till vissa uppsåtliga brott mot förordningen straffas enligt 19 § efter reglerna i 3 kap. strafflagen.

Rörande det närmare innehållet i och utformningen av de nuvarande bestämmelserna i valutaförordningen må hänvisas till författningstexten, vilken torde få fogas till statsrådsprotokollet som *Bihang*.

Genom brottsbalken den 21 december 1962 (nr 700) ersätts de båda nuvarande straffarterna fängelse och straffarbete av en enda straffart, kallad fängelse. Enligt en tidigare denna dag utfärdad lag träder brottsbalken i kraft den 1 januari 1965. På min föredragning har Kungl. Maj:t denna dag även beslutat utfärda lag om ändrad lydelse av 9 § valutalagen, varigenom straffmaximum där anges till fängelse i två år. Denna lagändring träder i kraft samtidigt med brottsbalken. De regler om ansvar för medverkan till brott, som nu finns i 3 kap. strafflagen, återfinns i brottsbalken i 23 kap.

Riksbanksfullmäktiges framställning

Riksbanksfullmäktige hemställer, som jag inledningsvis nämnt, att Kungl. Maj:t måtte med stöd av 1 § tredje stycket valutalagen begära riksdagens samtycke till fortsatt valutareglering för tiden den 1 juli 1964—den 30 juni 1965. Enligt fullmäktige bör valutaregleringen avse samma lagrum i valutalagen, som nu äger tillämpning, nämligen 2 § första stycket 1), 2) och 4)—7) samt 5 § 1) och 3) ävensom 9 §.

I sin skrivelse hänvisar fullmäktige till de allmänna synpunkter på valutaregleringen och frågan om dess förlängning, som redovisades i prop. 1963: 139 (s. 49 ff) rörande det senaste förordnandet om valutareglering. Fullmäktige framhåller därvid särskilt ett uttalande av mig, enligt vilket de argument jag anfört för valutaregleringens bibehållande i första hand gällde i en situation som i huvudsak karakteriserades av dåvarande förhållanden i fråga om ekonomisk integration länderna emellan. I den mån påtagliga förändringar skulle komma till stånd i dessa avseenden, kunde det enligt samma uttalande bli nödvändigt att ånyo pröva denna fråga. Samtidigt tillade jag emellertid, att det aktuella läget beträffande den ekonomiska integrationen i Europa inte var sådant att det förelåg tillräckligt starka skäl för att avstå från valutaregleringen som bidragande medel för att realisera den ekonomiska politikens målsättningar.

Den situation, vari sålunda föregående år förordnande gavs om fortsatt valutareglering, är i stort sett oförändrad, heter det fortsättningsvis i riksbanksfullmäktiges skrivelse. De i prop. 1963: 139 åberopade skälen för att bibehålla valutaregleringen har följaktligen enligt fullmäktige alltjämt gil-

tighet. Anledning sägs därför föreligga att ta valutagalagens gällande fullmakter i anspråk för ytterligare ett år och att samtidigt ge valutaförordningen fortsatt giltighet.

Remissyttrandena

Som jag inledningsvis nämnt, har av remissinstanserna endast *Svenska bankföreningen* framfört erinringar mot fortsatt valutareglering i enlighet med riksbanksfullmäktiges hemställan. Bankföreningen erinrar om sitt yttrande över motsvarande framställning år 1963. Föreningen uttalade då att det av många skäl var angeläget att utan dröjsmål upphäva valutaregleringen. Sedan dess, säger bankföreningen nu vidare, har ingenting inträffat, som gett föreningen anledning att ändra ståndpunkt. Bankföreningen avstyrker därför, att regleringen förlängs än en gång.

Departementschefen

Som framgår av min redogörelse för valutaregleringen, utgörs regleringens författningsmässiga grundval av 1939 års valutagal, vilken numera gäller tills vidare. Valutagalagen är emellertid endast en fullmaktslag, som ger Kungl. Maj:t möjlighet att under vissa i lagen angivna betingelser utfärda valutareglervande bestämmelser inom vissa i lagen likaledes angivna gränser. Under fredsförhållanden får ett sådant förordnande i princip ges endast med riksdagens samtycke och för en tid av högst ett år i sänder. Samtidigt med att riksdagens samtycke till valutareglering inhämtas skall riksdagen föreläggas de valutareglervande bestämmelser, som Kungl. Maj:t ämnar utfärda med stöd av den begärda fullmakten. Sedan år 1959 finns dessa bestämmelser i valutaförordningen. Varje gång riksdagen lämnat samtycke till fortsatt valutareglering har valutaförordningen förlängts för motsvarande tid.

Förordnande om valutareglering har med riksdagens samtycke senast meddelats för tiden den 1 juli 1963—den 30 juni 1964. Valutaförordningen gäller för samma tid. Riksbanksfullmäktige har funnit valutareglering behövlig även efter den 30 juni i år och har därför hemställt om fortsatt sådan reglering för tiden t. o. m. den 30 juni 1965. En fortsatt valutareglering har även accepterats av remissinstanserna utom av Svenska bankföreningen, vilken av samma skäl som tidigare år ställt sig avvisande till valutaregleringen.

När frågan om fortsatt valutareglering prövades förra året, redovisade jag utförligt mina allmänna synpunkter på behovet av en sådan reglering. Jag redogjorde därvid för valutaregleringens funktion som medel för en effektiv och ändamålsenlig ekonomisk politik. Vad jag därvid anförde som skäl för att bibehålla regleringen gällde, såsom jag även framhöll, i första hand i en situation, som i huvudsak karakteriserades av de dåvarande för-

hållandena beträffande ekonomisk integration mellan länderna. Jag förklarade även, att påtagliga förändringar i dessa förhållanden skulle kunna göra en omprövning av frågan nödvändig. Som riksbanksfullmäktige framhållit, är situationen i år ungefär densamma som förelåg, när förordnande om valutareglering gavs förra året. De skäl, som då föranledde en fortsatt valutareglering, är således fortfarande tillämpliga. Enligt min uppfattning bör därför riksdagens samtycke inhämtas till förordnande om valutareglering för ytterligare ett år. I enlighet med riksbanksfullmäktiges förslag bör förordnandet omfatta samma stadganden i valutatalagen som för närvarande.

I samband med den nu föreslagna förlängningen av valutaregleringen bör vissa ändringar av mera teknisk karaktär ske i valutaförordningens ansvarsbestämmelser. Med anledning av brottsbalkens ikraftträdande har det i 9 § valutatalagen fastställda straffmaximum för brott mot valutareglerng föreskrifter genom en av årets riksdag redan antagen lag fastställts till fängelse i två år. Som en konsekvens härav bör ansvarsbestämmelserna i 15 § valutaförordningen ändras. Samtidigt bör ske vissa ändringar i 18 § för att bringa terminologin i överensstämmelse med vad som gäller enligt brottsbalken. Likaledes bör göras en redaktionell ändring i 19 §. De sålunda föreslagna ändringarna bör träda i kraft samtidigt med brottsbalken, d. v. s. den 1 januari 1965.

Departementschefens hemställan

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte

dels begära riksdagens samtycke till att Kungl. Maj:t med stöd av 1 § tredje stycket valutatalagen förordnar, att vad i 2 § första stycket 1), 2) och 4)—7) samt 5 § 1) och 3) ävensom 9 § samma lag stadgas skall äga fortsatt tillämpning under tiden den 1 juli 1964—den 30 juni 1965;

dels ock inhämta riksdagens yttrande över ett inom finansdepartementet upprättat förslag till *förordning om fortsatt giltighet av valutaförordningen den 5 juni 1959 (nr 264) och om ändring i samma förordning.*

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Lars Wettergren

Valutaförordningen den 5 juni 1959 (nr 264)¹

Inledande bestämmelser

1 §.

I denna förordning förstås med

betalningsmedel: sedlar och skiljemynt samt växlar, checkar och andra penninganvisningar;

utländska betalningsmedel: utländska sedlar och skiljemynt samt andra betalningsmedel, som innefatta rätt till betalning i utländskt mynt;

utländska fordringar: fordringar, som innefatta rätt till betalning i utländskt mynt och icke grunda sig på värdepapper, dock att till fordran, som här avses, ej skall räknas på avtal grundad fordran, där betalningen fortfarande är betingad av avtalets fullgörande å fordringsägarens sida;

utländska banktillgodohavanden: utländska fordringar, som inestå på räkning hos den, som inom riket äger driva bankrörelse eller som utom riket driver bank- eller bankirörelse;

värdepapper: aktier, lottbrev och andra delaktighetsbevis i bolag samt obligationer och andra förskrivningar, vilka utfärdats för särskilda delar av skuldbelopp och uppenbarligen äro avsedda för den allmänna rörelsen, så ock handlingar, varigenom någon tillförsäkras förfoganderätt över värdepapper (certifikat);

utländska värdepapper: värdepapper, vilka äro utfärdade av någon, som är bosatt i utlandet;

vederlag i svenskt mynt: vederlag, som är bestämt att utgå i svenskt mynt eller som utgöres av fordringar eller värdepapper, vilka äro utställda i svenskt mynt.

Såsom bosatt här i riket anses enligt denna förordning den som har fast bostad i Sverige, därest han är utlänning dock endast om han innehaft sådan bostad de tre senast förflutna kalenderåren. Juridisk person skall anses vara bosatt i det land, där styrelsen har sitt säte, eller, om styrelse icke finnes, där huvudkontoret är beläget. Filial för utländskt bolag eller för utländsk ekonomisk förening, som med stöd av särskilt tillstånd driver näring här i riket, skall anses vara bosatt i Sverige.

Om köp och försäljning av utländska betalningsmedel och utländska fordringar

2 §.

Utländska betalningsmedel och utländska fordringar må, mot vederlag i svenskt mynt, förvärfvas allenast från riksbanken eller genom dess förmedling och föryttras allenast till riksbanken eller genom dess förmedling.

Riksbanken äger meddela

¹ Senaste lydelse se beträffande 1—6, 9, 10 a och 17 §§ ävensom anvisningen till 3 och 10 a §§ 1963: 176 (varigenom valutaförordningen senast erhållit fortsatt giltighet) samt beträffande 15, 19 och 21 §§ 1960: 262. — Ingress och ikraftträdandebestämmelser har inte återgivits här.

a) bankaktiebolag, sparbanks och postbanken tillstånd att, för egen eller riksbankens räkning, driva handel med utländska betalningsmedel och utländska fordringar;

b) postverket tillstånd att driva den handel med utländska betalningsmedel, som erfordras för verkets rörelse med postanvisningar; samt

c) bank eller annan tillstånd att driva den rörelse med utländska betalningsmedel och utländska banktillgodohavanden, som riksbanken prövar erforderlig för allmänhetens tillhandagående med medel för reseändamål.

Bank, som erhållit tillstånd varom under a) sägs, benämnes i denna förordning valutabank.

3 §.

Riksbanken äger närmare bestämma, i vilken omfattning och på vilka villkor utländska betalningsmedel och utländska fordringar må, mot vederlag i svenskt mynt, förvärfvas eller föryttras.

Begränsning må ej ske i omfattningen av valutabanks förvärv från eller föryttring till allmänheten av utländska betalningsmedel eller utländska fordringar, som härröra från eller fordras för löpande betalning.

(Se vidare anvisning)

Om utförelse av betalningsmedel, fordringsbevis och värdepapper med mera

4 §.

Värdepapper och andra betalningsmedel än växlar må ej utan riksbankens tillstånd utföras ur riket, dock att resande till utlandet må utföra resevaluta till belopp som riksbanken medger.

5 §.

I den mån ej annat följer av 10 a § fordras riksbankens tillstånd, därest

1) tillgodohavande här i riket skall överföras till konto eller räkning, som föres i utlandet;

2) den, som är bosatt här i riket, skall å den som är bosatt i utlandet överlåta betalningsmedel eller värdepapper eller ock fordringsbevis, vilkas företeende utgör villkor för rätt att kräva betalning; eller

3) den, som är bosatt här i riket, skall verkställa inbetalning å eller överföring till konto eller räkning, som här föres till förmån för någon som är bosatt i utlandet, eller eljest verkställa betalning till eller till förmån för i utlandet bosatt person.

Om införelse av betalningsmedel och värdepapper, så ock om försäljning av värdepapper med mera

6 §.

Andra betalningsmedel än växlar må ej utan riksbankens tillstånd införas till riket, dock att resande från utlandet må införa resevaluta till belopp som riksbanken medger.

I den mån ej annat följer av 10 a § fordras riksbankens tillstånd, därest den som är bosatt här i riket skall

1) direkt eller genom annans förmedling, i annat fall än i första stycket avses, mottaga betalning från någon, som är bosatt i utlandet; eller

2) ikläda sig gäld till någon som är bosatt i utlandet, där ej fråga är om ingående av köpeavtal på inom branschen allmänt tillämpade köpevillkor eller om vidtagande av därmed jämförliga åtgärder.

7 §.

Utan riksbankens tillstånd må värdepapper icke till riket införas annorledes än genom översändande till riksbanken eller till valutabank. Sålunda införda värdepapper må av valutabank utlämnas allenast i samband med deras försäljning eller återförande till utlandet, såvida icke riksbanken annat medger.

8 §.

Värdepapper, som efter denna förordnings ikraftträdande till riket införts eller som här förvaras för någon, som är bosatt i utlandet, må ej utan riksbankens tillstånd försälas.

Vid meddelande av tillstånd, som i första stycket sägs, må riksbanken jämväl bestämma i vilken ordning försäljningen skall ske och i vilken omfattning säljaren skall äga förfoga över köpeskillingen.

Om förfogande över utländska betalningsmedel, utländska fordringar och utländska värdepapper med mera

9 §.

Över utländska betalningsmedel och utländska banktillgodohavanden, som tillhöra någon här i riket bosatt, må ej, i den mån icke annat följer av 10 a §, utan riksbankens tillstånd så förfogas, att ägarens innehav av utländska betalningsmedel och utländska banktillgodohavanden därigenom förminskas; dock att sådant tillstånd ej erfordras för föryttring till riksbanken eller till valutabank eller till den, som erhållit tillstånd, varom i 2 § andra stycket under c) sägs.

Vad sålunda är stadgat skall äga motsvarande tillämpning i fråga om andra utländska fordringar än banktillgodohavanden, så ock beträffande utländska värdepapper, där fordringarna eller värdepapperen tillhöra någon här i riket bosatt.

10 §.

Här i riket bosatt, som gentemot utlandet äger rätt att kräva betalning eller som ådragit sig betalningsskyldighet gentemot utlandet, må ej medgiva anstånd med eller uppskjuta betalningen eller träffa avtal om betalning annorledes än med vanliga betalningsmedel, såvitt ej annat följer av handelsbruk.

Ej heller må här i riket bosatt, i syfte att kringgå denna förordnings bestämmelser, till någon, som är bosatt i utlandet och med vilken han har gemensamt ekonomiskt intresse, sälja eller av honom köpa varor till annat pris än det i allmänhet gällande eller i samma syfte vidtaga andra liknande åtgärder.

Om löpande betalningar

10 a §.

Utan hinder av vad i 5 §, 6 § andra stycket och 9 § första stycket stadgas äger den som är bosatt här i riket

1) genom valutabank och på betalningsväg, som anvisats av riksbanken, verkställa löpande betalning till eller till förmån för i utlandet bosatt person;

2) i Sverige verkställa betalning till eller till förmån för i utlandet bosatt person för arbetsprestation, som denne utfört i Sverige;

3) i Sverige verkställa betalning till eller till förmån för i utlandet bosatt person såsom gåva eller understöd till denne;

4) under vistelse utomlands verkställa betalning till i utlandet bosatt person för uppehållskostnader utomlands och för inköp för personligt bruk;

5) genom valutabank och på betalningsväg, som anvisats av riksbanken, mottaga löpande betalning från i utlandet bosatt person;

6) under vistelse utomlands mottaga betalning från i utlandet bosatt person för arbetsprestation, som betalningsmottagaren utfört utomlands; samt

7) i Sverige mottaga betalning från i utlandet bosatt person för uppehållskostnader här i riket och för inköp, som kunna antagas vara avsedda för köparens personliga bruk.

Med betalning genom valutabank skall vid tillämpning av denna paragraf jämföras

dels betalning genom avräkning i kontokurantförhållande, under förutsättning att den här i riket bosatte betalaren eller betalningsmottagaren är skyldig föra handelsböcker och att riksbankens föreskrifter beträffande betalningsväg iakttagas,

dels betalning medelst postanvisning.

(Se vidare anvisning)

Särskilda bestämmelser

11 §.

Genom denna förordning göres ej inskränkning i riksbanken tillkommande befogenheter eller i den handlingsfrihet, som tillförsäkrats den internationella regleringsbanken i Basel (Banque des Règlements Internationaux).

12 §.

Denna förordning äger ej tillämpning å utländsk medborgare, som tillhör främmande makts härvarande beskickning eller lönade konsulat eller beskickningens eller konsulatets betjäning, ej heller å medlemmar av sådan persons familj eller hans enskilda tjänare, därest de bo hos honom och äro utländska medborgare.

13 §.

En var, som är bosatt här i riket eller eljest här uppehåller sig, är pliktig att, i den omfattning riksbanken finner erforderligt, till riksbanken lämna uppgift angående

a) de utländska betalningsmedel, utländska fordringar och utländska värdepapper, som han äger eller innehar;

b) tillgångar i utlandet, vilka tillhöra eller finnas framdeles skola tillkomma honom;

c) guld (även arbeten därav) och guldmynt, som tillhöra honom och som förvaras här i riket; samt

d) förpliktelser, vilka han åtagit sig eller för vilka han eljest häftar gentemot utlandet.

Den som, utan att vara bosatt här i riket, här uppehåller sig är, jämväl i andra fall än i första stycket avses, pliktig att i den omfattning riksbanken finner erforderligt till riksbanken lämna uppgift angående de svenska betalningsmedel och svenska värdepapper, som han äger eller innehar, så ock angående sina fordringar hos eller skulder till här i riket bosatt person.

I förpliktelse, varom i första stycket under d) förmåles, innefattas jämväl åtagande att för någon i utlandet bosatt förvara betalningsmedel, fordringsbevis, värdepapper, guld (även arbeten därav) eller guldmynt.

Underlåter någon att fullgöra uppgiftsskyldighet varom ovan sägs, äger riksbanken förelägga honom lämpligt vite. Riksbanken äger jämväl, där så erfordras för nödig upplysnings vinnande, vid lämpligt vite förelägga uppgiftsskyldig att för riksbanken eller den, som handlar å riksbankens vägnar, tillhandahålla sina handelsböcker jämte därtill hörande handlingar.

14 §.

Riksbanken äger medgiva befrielse från eller lindring i de skyldigheter, som stadgas genom denna förordning.

Ansvarsbestämmelser

15 §.

Den, som uppsåtligen

1) bryter mot någon av de i 2 och 4—10 §§ meddelade föreskrifterna eller
2) för kringgående av förbud, som gäller enligt dylik föreskrift, använder sig av eller medverkar såsom bulvan eller

3) genom oriktig uppgift förskaffar sig rätt till förvärv eller föryttring av utländska betalningsmedel eller utländska fordringar mot vederlag i svenskt mynt eller ock riksbankens tillstånd, där sådant erfordras, eller

4) uraktlåter att fullgöra av riksbanken jämlikt 13 § första eller andra stycket föreskriven uppgiftsskyldighet eller ock

5) för fullgörande av sådan uppgiftsskyldighet, som under 4) sägs, avger oriktig uppgift,

straffes med dagsböter eller fängelse. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till straffarbete i högst två år dömas.

Den som av grov oaktsamhet förövar gärning som i första stycket sägs, dömes till dagsböter.

16 §.

Lika med olovlig utförsel i strid mot 4 § eller olovlig införsel i strid mot 6 eller 7 § anses försök därtill.

Vad i 15 § är stadgat angående straff för den som uppsåtligen genom oriktig uppgift förskaffar sig rätt eller tillstånd, som avses i nämnda paragraf under 3), skall äga tillämpning jämväl beträffande den som uppsåtligen genom oriktig uppgift försöker skaffa sig sådan rätt eller sådant tillstånd.

17 §.

Har någon uppsåtligen förövat gärning, som enligt 15 § första stycket 1)–3) eller 16 § är belagd med straff, må betalningsmedel, fordran eller värdepapper, som brottet avser, eller vederlag därför eller ock värdet av sådan egendom förklaras helt eller delvis förverkat till kronan.

Vad i första stycket sägs skall ej gälla den som i god tro förvärvat egendomen eller särskild rätt därtill.

18 §.

Den, som åsidosätter föreskrift, som med stöd av denna förordning meddelats av riksbanken, straffes, där ej gärningen i 15 eller 16 § är belagd med straff, med dagsböter.

Bryter någon mot förbud, som i 7 § valutalagen avses, vare ock med dagsböter straffad, där han ej är underkastad ansvar för tjänstefel.

19 §.

Medverkan till uppsåtligt brott, som i 15 eller 16 § sägs, straffes efter ty i 3 kap. strafflagen är stadgat.

20 §.

Brott mot denna förordning må av allmän åklagare åtalas endast efter angivelse, såvitt angår i 18 § andra stycket omförmäld förseelse, vilken ej innefattar tjänstefel, av målsäganden och eljest av riksbanken. Åtalet anhängiggöres vid allmän domstol.

Det ankommer på vederbörande länsstyrelse att på framställning av riksbanken, efter prövning av förekommande förhållanden, förordna om uttalande av vite, som i 13 § fjärde stycket sägs.

21 §.

I fråga om de i 4 §, 6 § första stycket och 7 § meddelade förbud skall vad i gällande lag om straff för varusmuggling är stadgat angående förundersökning m. m., beslag, husrannsakan och kroppsvisitation äga motsvarande tillämpning.

Anvisning till 3 och 10 a §§

Med löpande betalning avses i denna förordning betalning av följande slag ävensom därmed jämförlig betalning, nämligen

1) varulikvid, inbegripet förskottslikvid, på normala betalningsvillkor vid import och export av varor och i transitohandel;

2) betalning i samband med utrikeshandel avseende utgifter för affärsresor och representation, provision, lagrings- och speditionskostnad, transporteringskostnad, tull och avgift vid förtullning av varor samt differens-, marginal- och depositionsbetalning vid sådan terminsaffär på varubörs, som överensstämmer med normal kommersiell praxis;

3) betalning i samband med industriverksamhet och annan företagsamhet avseende ersättning för reparation, bearbetning och sammansättning av varor, teknisk biståndsverksamhet och entreprenadarbete, erläggande av licensavgift och royalty samt förvärv av patent och överföring till hemlandet av i annat land intjänad arbetsinkomst ävensom betalning mellan mo-

derbolag, å ena sidan, samt dotterbolag och filialer, å andra sidan, avseende bidrag till gemensamma omkostnader;

4) betalning i samband med transportverksamhet avseende ersättning för gods- och personbefordran, befraktning av fartyg, reparation av transportmedel samt hamnkostnad (inbegripet bunkring och proviantering) och motsvarande kostnad vid flyg- och landtransport;

5) normal premiebetalning av icke-engångsnatur på grund av socialförsäkring eller försäkringsavtal samt ersättning på grund av socialförsäkring och skadeförsäkring ävensom överföring på grund av återförsäkrings- och retrocessionsavtal;

6) betalning avseende filmuthyrning och ersättning för filmproduktion;

7) betalning avseende avkastning av kapitaltillgång, såsom vinst å rörelse, ränta och utdelning, samt avkastning från fast egendom, såsom arrende och hyra;

8) betalning avseende normala utgifter för turist-, rekreations- och studieresa;

9) betalning avseende sådan personlig inkomst och utgift som pension, av myndighet fastställt underhållsbidrag och därmed likartad betalning, ersättning för reparation och underhåll av i annat land befintlig privat egendom, prenumerationsavgift samt sportpris;

10) betalning av sådan samhällelig inkomst och utgift som skatt, kostnad för diplomatisk representation, bidrag till internationell organisation, avräkningsbelopp i samband med tjänst på trafik- och kommunikationsområdet samt konsulatsintäkt;

11) diverse betalning avseende reklam, rättegångskostnad, skadeståndsbetalning, böter, medlemsavgift, honorar, återbetalning vid kontraktsannulering samt registreringsavgift för patent och varumärke.

Såsom löpande betalning skall utan avseende å ändamålet därmed anses överföring av mindre belopp.

Såsom löpande betalning anses icke betalning i samband med direkt investering, värdepappersöverlåtelse, personlig kapitalöverföring eller annan kapitalbetalning. Riksbanken meddelar de närmare föreskrifter, som fordras för att bestämma vad som skall hänföras till löpande betalning.